

ЗНАЧЕННЯ ФОРТЕПІАННО-ВИКОНАВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ В СЕРЕДОВИЩІ ВИЩОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ПОДАЛЬШОЇ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті аналізується роль фортепіанно-виконавської підготовки як основного підґрунтя для подальшої концертмейстерської діяльності студентів – здобувачів вищої мистецької освіти. Наведено комплекс фахових якостей, компетенцій й чинників, належних до структурних складових професійної підготовки майбутніх концертмейстерів.

Ключові слова: концертмейстер, фортепіанно-виконавська підготовка, акомпанування, компетентність.

The article analyzes the role of piano performance training as the main basis for further concertmaster activity of students of higher art education. The article presents a set of professional qualities, competencies and factors that belong to the structural components of the professional training of future concertmasters.

Key words: concertmaster, orchestral performance training, accompaniment, competence.

Постановка проблеми. Актуальним питанням в середовищі сучасної мистецької освіти, являється професійна підготовка піаніста-концертмейстера. Враховуючи ряд особливих завдань, які виникають у ході навчання, розвиток комплексу необхідних навичок й компетенцій мабутнього фахівця являє собою досить складний і довготривалий процес. Успішне оволодіння згаданими вміннями й навичками можливе за умови застосування мультикомплексного підходу до процесу інструментально-виконавської підготовки піаністів-концертмейстерів.

Аналіз останніх досліджень. Проблема підготовки та подальшої виконавсько-творчої діяльності концертмейстерів широко досліджена у працях таких дослідників як В. Пустовіт, К. Виноградов [1], А. Любінського, І. Могилевської, Є. Шендеровича [6], Т. Молчанової [3], Д. Мура, О. Лсової, Л. Ніколаєва, С. Сиренко та ін

Мета дослідження – Розкрити значення фортепіанно-виконавської підготовки здобувачів вищої мистецької освіти як основи для подальшої концертмейстерської діяльності.

Виклад основного матеріалу. Наявність фахівців, здатних на професійному рівні застосовувати як теоретичні, так і практичні навички інструментального виконавства є обов'язковою умовою сучасної мистецької освіти. На сьогодні, лівова частка піаністів, після завершення фахової підготовки реалізуються на професійному ринку, переважно, у якості концертмейстерів, як одного з найбільш розповсюджених видів діяльності музиканта-виконавця. Популярність цього професійного

напряму роботи піаніста пов'язана, у першу чергу, із запитами закладів музичної освіти, на кшталт ВНЗ, училищ або ж коледжів, театрів, філармоній тощо. Формування відповідних кафедр або ж підрозділів, спрямованих на концертмейстерську підготовку та подолання проблем взаємодії акомпаніатора та соліста зацікавили ряд науковців, що зумовило постійне й комплексне вивчення даного питання і, як наслідок, появу значної кількості теоретичного матеріалу й відповідних методичних напрацювань.

Досліджуючи відповідну літературу, можемо зробити висновок, що в сучасному мистецькому середовищі поняття «концертмейстер» та «акомпаніатор» ототожнюються і несуть максимально подібне смислове навантаження. Згідно словника, авторства В. Даля, термін «акомпанемент» визначається як супровід, підголосок, підігрування. Вже у ХХ столітті термін тлумачиться більш чітко, позначаючи музичний супровід, який виконує роль доповнення основної мелодії, фундаменту, ритміко-мелодичної опори солісту, що дозволяє поглибити художній зміст музичного твору або ж окрему інструментальну партію, яка триває в супроводі ансамблю [4].

Загалом, поняття «концертмейстер» (нім. – оркестровий майстер) використовується для позначення першої скрипки в межах оркестру, яка з легкістю може замінити як диригента, так і піаніста, а також перевіряє загальне налаштування музичних інструментів[3, с. 47].

Концертмейстерство, у якості професійної практики, вимагає від піаніста комплексу знань, вмінь й навичок. Специфіка супроводу полягає у постійній відповідності гри музиканта визначеним смакам партнера а також загальним художнім задачам. Саме тому, під час виконання твору, такі аспекти як ритміка, динаміка, виразність штрихів, агогіка тощо, - мають відповідати реальному виконанню соліста.

Основна мета фортепіанно-виконавської підготовки майбутнього фахівця реалізується шляхом формування у нього відповідних вмінь і навичок, засвоєнні набору теоретичних, практичних й методичних особливостей інструментального виконавства та їх подальшому свідомому застосуванні. Згадана підготовка спрямована на розвиток як практично-виконавських так і теоретико-методичних компетентностей. Останні являють собою здатність розрізняти стильові напрями й жанри, вільно аналізувати музичний репертуар та активно застосовувати засвоєну теоретичну базу[6, с. 87].

Отже, процес розвитку базових теоретичних вмінь і навичок являється основним чинником для подальшої реалізації виконавських, практичних компетентностей здобувачів вищої мистецької освіти. Засвоєні навички реалізуються через професійне виконання музичного репертуару різного рівня складності, як в навчальному класі, так і під час сценічного виступу.

Досягнення відповідного професійного рівня для майбутнього концертмейстера у процесі його підготовки можливе за умови оволодіння останнім наступного комплексу професійних якостей:

1. висока ансамблева майстерність, яка досягається за рахунок високого рівня володіння інструментом, досконалих навичок виконання музичних творів, вміння відчувати поєднання партії соліста та акомпанементу;
2. розуміння образної складової наявного репертуару та вміння її майстерного інструментального виконання;
3. «вільна» читка з листа, що дозволяє швидко й безпомилково орієнтуватись в партитурі й виділяти головні та другорядні аспекти твору;
4. розуміння специфіки й навичок диригування, особливостей диригентського жесту, схем, нюансів оформлення музичного супроводу, здатність виділяти найбільш значущі моменти партії соліста [1];

Важливим чинником у ході фортепіанно-виконавської підготовки майбутніх концертмейстерів, згідно твердження дослідників являється виконавська увага, що має поєднувати ряд вимог до виконавця та комплексу його професійних компетентностей. У своїх дослідженнях науковці наводять такі вимоги як активність та швидкість, саморегуляція, мобільність та концентрація.

Звісно ж, формування згаданих вмінь та навичок можливе за умови професійної підготовки, що має у своїй структурі наступні складові:

1. опрацювання комплексу методичних й теоретичних основ діяльності концертмейстера та подальше оволодіння ними;
2. постійна робота над розвитком творчих й професійних здібностей (уявлення, сприйняття, пам'ять) та поступове засвоєння знань, вмінь й навичок, пов'язаних з читанням з листа, акомпануванням колективу, солісту, або ж ансамблю, транспонуванням, підбором «на слух», спів тощо;
3. засвоєння особливостей роботи концертмейстера шляхом вивчення композиційної структури музичного твору, позначення особливостей фактури, навички роботи з інструментальними або ж вокальними творами, з урахуванням специфіки супроводу тощо, здатність аналізувати музичний текст й вдало співвідносити інструментальний супровід з поетичним образом [4];
4. виховання виконавської надійності, яка пов'язана з «... довготривалою та моторною настановою, які сприятимуть успішному виконанню творів на сцені...» (згідно дослідженню А. Чехуніної) [5, с. 56], і забезпечує повноцінне оприлюднення будь-якого виду музичної й концертмейстерської творчості, оскільки остання безпосередньо залежить від емоційної сфери людської особистості (згідно досліджено Н. Гунько) [2, с. 225];
5. вивчення репертуару пісенних творів, що входять до програми ДМШ а також відомих творів, належних до інструментальної, вокально-хорової, симфонічної або ж оперної музики, належної до різних культурних епох;
6. формування філософсько-естетичного світогляду й постійне естетичне виховання;

7. розвиток навичок сценічних виступів й концертного виконавства;

Підсумовуючи вищевказане, з урахуванням дослідженої літератури, можемо зазначити, що фортепіанно-виконавська підготовка майбутніх концертмейстерів в межах сучасних закладів вищої мистецької освіти являє собою багатогранний, комплексний процес, що складається з багатьох етапів і забезпечує високий рівень професіоналізму здобувачів. На сьогодні, професійна діяльність концертмейстера вимагає від здобувачів освіти досконалої виконавської майстерності, оволодіння комплексом професійних виконавських навичок, високого рівня художньо-естетичної культури тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Виноградов К. О специфике творческих взаимоотношений пианиста-концертмейстера и певца. *Музыкальное исполнительство и современность*. Вып.1. М.: Музыка, 1988. С. 156-178.
2. Гунько Н. О. До проблеми формування вокально-виконавської надійності майбутнього-педагога-музиканта. *Збірка наукових праць. Педагогічні науки*. Вип.61. Херсон: ХДУ. 2012. С. 220-225.
3. Молчанова Т. Мистецтво піаніста-концертмейстера у культурно-історичному контексті: історія, теорія, практика. Монографія. Львів: Ліга Прес, 2015. 588 с.
4. Повзун Л. Наукові і художні аспекти мистецької діяльності піаніста концертмейстера: автореф. ... дис. канд. мистецтвознавства за спец. 17. 00. 03. – музичне мистецтво). Київ; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України. 2005. 23 с.
5. Чехуніна А. О. Психологічна настанова як базовий аспект музичного навчання. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2021. Вип. 76. Т. 3. С.54-59. URL: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2021/76/part_3/12.pdf
6. Шендерович Е.М. В концертмейстерском классе: Размышления педагога. М.: Музыка, 1996. 206 с.

Науковий керівник кандидатка мистецтвознавства, доцентка Чехуніна А.О.